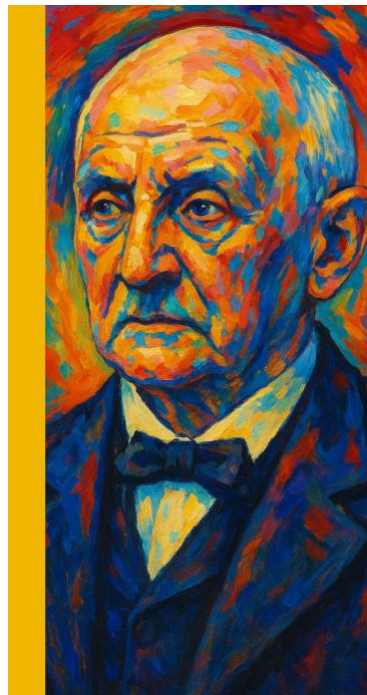

Bijlage bij het hoorcollege *Bruckner*

BRUCKNER

EEN HOORCOLLEGE OVER
ZIJN LEVEN EN WERK

door Leo Samama

Inhoudsopgave

[Leo Samama](#)

[Studium Generale Universiteit Leiden](#)

[College 1](#)

[H1. Inleiding](#)

[H2. Koor- en jeugdwerken](#)

[H3. Het Caecilianisme](#)

[College 2](#)

[H4. De eerste orkestwerken](#)

[H5. De Nulde en de Tweede symfonie](#)

[College 3](#)

[H6. Korte recapitulatie](#)

[H7. Bruckners trompet](#)

[H8. Wagneriana en meer](#)

[College 4](#)

[H9. De Vijfde symfonie](#)

[H10. De Zevende en de Negende symfonie](#)

[Chronologie](#)

[Werken](#)

[Enkele citaten](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Geciteerde muziekfragmenten](#)

[Colofon](#)

Leo Samama

Leo Samama was als docent verbonden aan de conservatoria van Utrecht, Maastricht en Tilburg en aan de Rijksuniversiteit Utrecht, en schreef voor De Volkskrant, NRC/Handelsblad, de Haagse Post en Luister. Van 1991 was hij twee jaar gedelegeerd artistiek verantwoordelijke (namens het bestuur) bij het Koninklijk Concertgebouworkest, tot 2003 artistiek coördinator van het Residentie Orkest en van 2003 tot 2010 directeur van het Nederlands Kamerkoor.

Samama heeft in tal van besturen zitting genomen, en diverse 'podia' (mede)opgericht, zoals de Nederlandse Strijkkwartet Academie en het internationale platform voor professionele kamerkoren TENSO.

Als auteur schreef hij onder meer *Alphons Diepenbrock, componist van het vocale* (Amsterdam, AUP 2012) en *Nederlandse muziek in de 20ste eeuw* (Amsterdam, AUP 2006), *De zin van muziek* (Amsterdam, AUP 2014), *Het soloconcert* (AUP 2015) en *Het strijkkwartet* (AUP 2018). In 2023 verscheen van hem de Engelstalige uitgave *Alphons Diepenbrock. The Life, Times and Music of a Dutch Romantic Composer* (London, Toccata Press, 2023)

De compositorische werkzaamheden van Leo Samama hebben sinds zijn eerste officiële opus in 1974/75 tot uitvoeringen in binnen- en buitenland, tal van plaat- en cd-producties en een groot aantal opdrachten geleid. Voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven is Leo Samama in juni 2010 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Bij Home Academy verschenen van hem diverse hoorcolleges: zowel over grote componisten zoals Mozart, Debussy en Wagner als ook meer thematische colleges, zoals over muziekgeschiedenis, het begrijpen van muzikale composities, over renaissancemuziek, opera en het lied. Kijk voor de volledige lijst op [de website van Home Academy](#).

Studium Generale Universiteit Leiden

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met Studium Generale Universiteit Leiden. Studium Generale Universiteit Leiden organiseert lezingen voor studenten en andere belangstellenden van binnen en buiten de universiteit die over de grenzen van hun vakgebied heen willen kijken.

Voor meer informatie, kijk op: <http://www.studiumgenerale.leidenuniv.nl>

Synopsis van het hoorcollege *Bruckner*

College 1

H1. Inleiding

De meningen over Bruckner waren aanvankelijk zeer divers en nog steeds heeft zijn muziek, meer dan die van Brahms of later Mahler, krachtige voor- en tegenstanders. Van *simpleton* tot genie, van Oostenrijkse boerenjongen tot mystieke grootheid. We zullen in de loop van het college bespreken waaraan die Bruckner-huiver ten grondslag ligt.

H2. Koor- en jeugdwerken

Bruckner werd opgeleid tot onderwijzer en organist. Hij begon al zeer jong te componeren. Door zijn opleiding onder meer aan het Augustijner klooster van Sankt Florian componeerde hij de eerste decennia van zijn leven overwegend religieuze vocale muziek. Daarbij speelt de RK-traditie een belangrijke rol, zowel uit de 18^e eeuw (zijn directe voorgangers) als die uit de late Renaissance, die toentertijd opnieuw bestudeerd werd.

H3. Het Caecilianisme

Met name de herontdekking van de polyfone werken van Palestrina zette binnen de RK-kerkmuziek een beweging in gang die we het Caecilianisme noemen, of naar de stad vanwaar deze verbreid werd, het Regensburger Caecilianisme. Parallel aan deze ontwikkeling werd de Allgemeine Deutsche Cäcilien-Verein opgericht. Zo componeerde Bruckner zijn eerste religieuze werken met die van Michael en Joseph Haydn en van Mozart als voorbeelden, snel gevolgd door die van Schubert en tenslotte, zeker ook door zijn opleiding in Sankt Florian, van Palestrina.

Bruckner 1868

College 2

H4. De eerste orkestwerken

De eerste orkestwerken die Bruckner schreef ontstonden in 1862 en 1863: naast een Mars zijn dat de Ouverture in g (WAB98) en de zogenaamde Oefensymfonie in f (WAB99), beide in 1863, en min of meer in dezelfde periode, in 1862, eveneens onder het wakend oog van zijn jonge leraar Otto Kitzler, het Strijkkwartet in c (WAB111). Voorbeelden waren hierbij voor Bruckner de muziek van Beethoven, Schubert, Schumann en zeker ook Liszt en Berlioz. De Symfonie in f, maar ook de officiële Eerste symfonie, sluiten beide vooral aan bij de orkestwerken van Schumann.

H5. De Nulde en de Tweede symfonie

Intussen maakt Bruckner kennis met de werken van Wagner en begint diens chromatische, vaak sprookjesachtige werk steeds meer een stempel op die van Bruckner te drukken. Zo zijn motiefherhalingen (zoals in Beethovens Pastorale), het wandelritme (dat we bij Schubert menigmaal tegenkomen), de explosieve orkestrale pracht in werken van Wagner als *Der Fliegende Holländer* en *Tannhäuser*, en daar doorheen de landelijke melodieën uit Stiermarken en de gezangen uit de RK muziek die Bruckner in Sankt Florian dirigeerde en componeerde een rijke voedingsbodem voor zijn orkestwerken geworden. De resultaten daarvan horen we in de zogenaamde Nulde en in de Tweede symfonie.

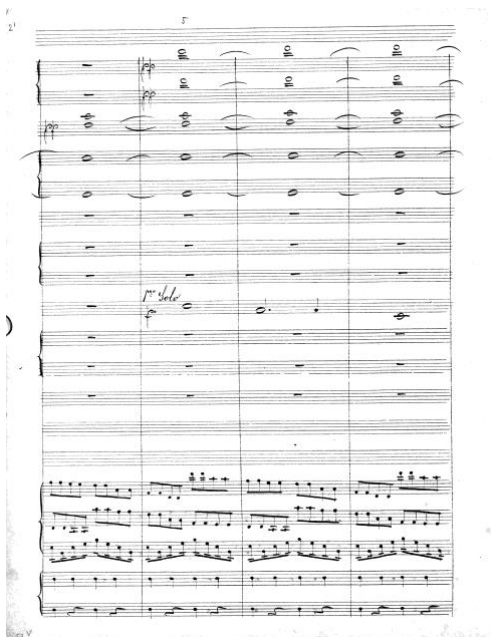
College 3

H6. Korte recapitulatie

Tussen de officiële Tweede en de Derde symfonie ondergaat de muziek van Bruckner een aanzienlijke transformatie, grotendeels te danken aan de invloed van Wagners opera's, zoals *Die Walküre* en *Tristan und Isolde*. Wanneer hij de eerste versie van de Derde symfonie afrondt, nadert hij zijn vijftigste verjaardag.

H7. Bruckners trompet

Bij het aanbieden van zijn Tweede en Derde symfonie aan Wagner, kiest deze voor een opdracht "die met de trompet" eruit, dus de Derde. Voor Wagner was Bruckner vanaf dat moment de componist "met de trompet". Immers de Derde symfonie begint met een opvallend trompetmotief, zoals de Vierde later met een hoornmotief aanvangt.

Meer nog dan in zijn eerdere symfonieën heeft Bruckner de tijd nodig om zijn brede melodiek en vele motiefherhalingen voldoende ruimte te geven. Hierdoor zijn zijn symfonieën beduidend langer dan die van zijn tijdgenoten. De enige uitzonderingen zijn de Negende van Beethoven en de *Symphonie fantastique* van Berlioz. Voor veel luisteraars, critici en musici zijn Bruckners symfonieën mede door de lengte ervan moeilijk te vatten.

Bruckner – Derde symfonie, eerste deel, thema

H8. Wagneriana en meer

Opvallend in de Derde symfonie, en dan vooral in de eerste versie van dit werk, zijn de herkenbare Wagnercitaten, zoals uit *Tristan und Isolde* (het Liebstod-motief) en uit *Die Walküre* (het Schlaf-motief), maar ook *Lohengrin* klinkt op de achtergrond mee. Voor sommige critici waren dergelijke verwijzingen naar opera's of verbanden met programmamuziek voldoende reden voor negatieve reacties. Bruckners werk behoorde hoorbaar niet tot de 'absolute' muziek, zoals men meende dat die van Mozart, Beethoven en Schubert wel was.

Voor zijn Vierde symfonie had Bruckner zelfs een programma uitgeschreven: "*Middeleeuwse stad - ochtendschemering - klokkenspel in de ochtend - De poorten gaan open - Op vurige paarden rijden de ridders naar buiten - De betovering van het bos bevangt hen - bosgeluiden - gezang der vogels - Zo ontwikkelt zich dit romantische tafereel*".

Hoewel Eduard Hanslick, Bruckners belangrijkste criticus in Wenen, in het belangwekkende essay *Vom Musikalisch-Schönen* (1854) alle programmamuziek als minder hoogstaand terzijde schuift (muziek kan alleen naar zichzelf verwijzen en kan de tastbare wereld niet representeren), was hij niet uitsluitend negatief over Bruckners werk.

H10. De Zevende en de Negende symfonie

Met de daaropvolgende symfonieën zet Bruckner deze weg voort. In het jaar dat Bruckner zijn Zevende voltooide, in 1883, overleed Wagner. Het langzame deel van deze symfonie is daarmee een In Memoriam. Bovendien is de symfonie opgedragen aan koning Ludwig II van Beieren, de belangrijke beschermheer van Wagner. De Zevende is in tegenstelling tot menige andere symfonie van Bruckner spoedig een internationaal succes. Toch bleef de kritiek aanhouden als zouden de symfonieën van Bruckner te complex en te lang zijn.

In de jaren dat Bruckner aan zijn Achtste symfonie werkte, tussen 1884 en 1887, verslechterde zijn gezondheid, mede door diabetes en hartkwalen. Daardoor ging het componeren steeds langzamer en kon hij tussen 1887 en 1894 slechts drie van de vier delen afronden. Zelf had hij al voorgesteld de drie delen van de Negende aan te vullen met een uitvoering van het Te Deum. Maar tot in onze tijd zijn er pogingen ondernomen om de Negende van Bruckner te voltooien. Met enkel die drie voltooide delen heeft Bruckner in menig opzicht de moderne muziek ingeluid, als opvolger Wagner, leraar van Mahler en tijdgenoot van zowel Brahms (die een jaar later zou sterven) als de zeer jonge Arnold Schönberg.

Bruckner c.1894

Bruckner chronologie (selectie)

- 1824 Geboren in Ansfelden, vader hoofd plaatselijke school
- 1833 Naar Hörsching en leerde orgel van het schoolhoofd daar, Johann Baptist Weiss
- 1835 Eerste composities, keert terug naar Ansfelden vanwege zieke vader, die hij op diens school verving.
- 1837 Vader overleden en gaat naar het Augustijner klooster van Sankt Florian. Daar krijgt hij lessen zang, orgel en viool.
- 1840 Naar het seminarie in Linz. Opleiding tot onderwijzer.
- 1841 Eerste baan in Windhaag als assistent leraar
- 1843 Onderwijzer in Kronstorf; muziekstudie bij Leopold von Zenetti.
- 1845 Naar Sankt Florian, als onderwijzer en vanaf 1848 als organist
- 1855 Naar Linz
- 1856 Organist van de kathedraal in Linz en muziekstudie tot 1861 bij Simon Sechter
- 1861 Voortzetting studie bij Otto Kitzler, tot 1864
- 1865 In München bij uitvoering *Tristan und Isolde* van Wagner
- 1868 Neemt baan van Simon Sechter over als theorieleraar aan het conservatorium in Wenen
- 1869 Wordt toegejuicht als orgelvirtuoos in Frankrijk en twee jaar later ook in Londen
- 1875 Aanstelling als docent muziektheorie en analyse aan de universiteit van Wenen, pas vanaf
- 1880 Aanstelling met een salaris
- 1891 Pensioen bij het conservatorium, 1892 ook als organist
- 1894 Laatste universiteitscolleges
- 1896 Overlijdt in Wenen

Bruckners werken (selectie)

Koorwerken:

- Pange Lingua (1835)
- Windhaager Messe in C (1842)
- An dem Feste (1843)
- Asperges me (1843)
- Libera me (1843)
- Kronstorfer Messe in d (1844)
- Mis in F (1844)
- Requiem in d (1849)
- Totenlieder (1852)
- Am Grabe (1861)
- Germanenzug (1863/64)
- Mis in d (1864)
- Mis in e (1866, rev. 1876/1882)
- Mis in f (1867/68, rev. tot 1890)
- Locus Iste (1869)
- Os justi (1879)
- Te Deum (1881, rev. 1884)

Kamermuziek:

- Strijkkwartet in c (1862)
- Fantasie in G (piano) (1868)
- Strijkkwintet in F (1882)

Orkestwerken:

Ouverture in g (1862/63)

Symfonie in f (1863)

Symfonie nr.1, in c (1865/66, rev. 1877, 1891, 1893)

Symfonie nr.0, in d (1869)

Symfonie nr.2, in c (1872, rev. 1873, 1876, 1877, 1892)

Symfonie nr.3, in d (1872/73, rev. 1874, 1876, 1878, 1889)

Symfonie nr.4, in Es (1874, rev. 1878/80, 1881, 1886, 1888)

Symfonie nr.5, in Bes (1876, rev. 1878, 1890)

Symfonie nr.6, in A (1881, rev 1894)

Symfonie nr.7, in E (1883, rev. 1885)

Symfonie nr.8, in c (1887, rev. 1890, 1892)

Symfonie nr.9, in d (1896, onvoltooid)

Aanbevolen literatuur (selectie)

Robert Simpson, *The Essence of Bruckner* (1967, 3e druk 1992)

Joke van Leeuwen, *Bruckner* (1993)

J. Williamson (ed.), *The Cambridge Companion to Bruckner* (Cambridge, 2004)

Cornelis van Zwol, *Anton Bruckner (1824-1896) - Leven en werken* (2012)

Constanin Floros, *Anton Bruckner, The Man and the Work* (2^e ed. 2014)

Enkele citaten

Bruckner over Wagner in een brief van 1 oktober 1876 aan de Berlijnse muziekscribent Wilhelm Tappert:

"Ik ontmoette Richard Wagner in München in 1865 bij de opvoering van Tristan. Bülow sprak toen over mijn Symfonie Nr. 1 in C mineur, en toonde zijn belangstelling en verbazing over de originaliteit en durf aan de ene kant, en over de mooie ideeën (LS: Bruckner gebruikt het woord 'hübsch') - zoals hij ze noemde - aan de andere kant, en sprak zich ook daarover uit tegenover Wagner, die me toen uitnodigde om bij hem te komen.

Ik was toen de eerste die het slotkoor uit de Meistersänger uitvoerde als koordinator van de Linzer Liedertafel in april 1868. In 1873 ging ik naar Bayreuth met mijn Symfonie nr. 3 in d. Meester Wagner vroeg of hij het werk mocht zien en bladerde langzaam door de partituur. Omdat hij grote belangstelling toonde, vroeg ik of ik het aan hem mocht opdragen. Maar pas 's avonds, nadat de grote meester het werk helemaal had doorgenomen, ontving Wagner me met een omhelzing en sprak zo'n vleierende waardering uit die ik nu waarschijnlijk nooit zal kunnen zeggen. [...]

Nawoord:

Ook in Wenen word ik altijd door Wagner uitgenodigd, ik dineer met hem en gravin Dornhof vertelde me herhaaldelijk dat de meester vaak de meest vleierende uitspraken deed over mijn werk. Twee jaar geleden, bij zijn aankomst op het [Weense] Westbahnhof, sprak de meester tot een groot publiek: "Ik heb onlangs de Derde symfonie doorgelezen; het is heel goed, heel goed, voer het uit, voer het uit, het moet worden

uitgevoerd!". [LS: Wagner zei in de woorden van Bruckner "sehr brav", hetgeen een ondertoon heeft van deugdelijk, de vriendelijke schouderklop van 'goed gedaan'...]

Bruckner voegde aan de brief nog een privé-notitie toe:

En zo woon ik sinds 1868 in Wenen, met levendige spijt dat ik ooit hierheen ben verhuisd, omdat ik geen steun, erkenning en middelen van bestaan heb. Vanwege mijn werk aan de universiteit als onbezoldigd docent harmonie en contrapunt is Dr. Hanslick een boze tegenstander geworden. Deze vakken zijn er pas sinds december vorig jaar dankzij mij. Hanslick was altijd al tegen. Zelfs als hoforganist heb ik nog steeds geen salaris. Nota bene als leraar kreeg ik aanvankelijk 10 gulden per jaar."

Naar aanleiding van de eerste uitvoering van de Derde symfonie in 1877 schreef Theodor Helm, een latere vriend van zowel Bruckner als Brahms (!), het volgende:

"Het was een onvergetelijk ontroerend moment, toen Bruckner aan het eind van het concert, helemaal alleen midden op het podium - want ook de orkestmusici waren zo snel mogelijk van het podium gevlucht - zijn manuscriptpartijen verzamelde, ze onder zijn arm nam en met zijn grote slappe hoed op zijn hoofd een lange, weemoedige blik in de lege zaal wierp. (...)

In de zijgang van de "Musikvereins-Saal" kwamen enkele van zijn leerlingen naar de meester toe en wilden hem met troostende en vriendelijke woorden uitleggen hoe ze het werk hadden ontvangen: "Laat me eruit, men wil niets van me weten!" ("Laßt's mi aus, die Leut' woll'n nix von mir wissen!"), riep hij keer op keer uit.

Dit was ongetwijfeld een van de treurigste gebeurtenissen in de muziekgeschiedenis. Bruckner werd vermorzeld in de pers toen de recensies 2 dagen later verschenen. De "Deutsche Zeitung" was verbijsterd. Het meest genereus was de "Wiener Zeitung", die de Derde alleen maar "gedurfd" en "eigenaardig" noemde, zij het ongeremd en ongedisciplineerd. "We hoorden een volkomen bizar werk dat eerder omschreven zou kunnen worden als een bonte, vormeloze lappendeken gemaakt van flarden van muzikale ideeën dan iets dat wordt aangeduid door de welluidende titel "Symfonie". "

De invloedrijke en befaamd bijtende 52-jarige muziekcriticus Eduard Hanslick kon in de "Neue Freie Presse", zijn gif niet bedwingen "Het is niet onze wens om de componist, die we terecht respecteren als mens en kunstenaar, te schaden, want zijn artistieke intenties zijn eerlijk, hoe vreemd hij ze ook gebruikt. In plaats van kritiek te leveren, zouden we dus liever gewoon bekennen dat we zijn gigantische Symfonie niet begrepen hebben. Noch waren zijn poëtische bedoelingen ons duidelijk - misschien, een visie op hoe Beethovens Negende vriendschap sloot met Wagners "Walküre" en onder de hoeven van haar paard belandde. De puur muzikale samenhang bleef voor ons ongrijpbaar. De

componist werd echter begroet met gejuich en werd aan het eind getroost met een levendig applaus door een fractie van het publiek dat tot het einde was gebleven ongeacht de vlucht van de rest.”

Recentie in het Dagblad van Zuidholland en 's Gravenhage, 6 februari 1885:

Van een componist, die, naar men zegt, reeds een bijna 60-jarigen leeftijd heeft bereikt, Hof- en Domorganist te Weenen is, zeven symphoniën schreef, waarvan alleen de derde — aan Richard Wagner opgedragen — in druk verscheen, ook in vierhandig clavier-arrangement, die behalve deze werken nog vele mannenkoren met en zonder orkest schreef, maar wiens werken bijna allen nog manuscript zijn, — van Anton Bruckner werd gisteravond een symphonie in D-moll, no. 3, ten gehoor gebracht en voor een eerste maal zeer goed uitgevoerd. Inspannend voor den hoorder, is het werk voor het orkest zeer zwaar; men had dan ook Zondag en gisteren druk gerepeteerd en hoewel natuurlijk niet vlekkeloos, had Verhulst toch gezorgd, dat de uitvoering zeer respectabel was. Eere zij daarvoor directeur en orkest!

Na een eerste uitvoering een bepaald oordeel over zulk een werk uit te spreken, zou vermetel zijn; het werk — voor een nieuw had men op het programma ten minste wel een aanduiding van de gewone vier deelen verwacht — bestaat uit een Allegro, met breed koraalmatig slot, een Andante of Andantino, Scherzo en Finale en beweegt zich, wat instrumentatie en vorm aangaat, geheel vrij en soms fantasie-matig. De instrumentatie, dikwerf wat dik en overladen, biedt ook vele fraaie en verrassende effecten aan en het geheel neigt zich naar de nieuwere muziek-richting en geeft getuigenis van de bekwame hand des makers. Het publiek hield zich tegenover het nieuwe werk zeer gereserveerd; er werd weinig geapplaudisseerd, bijna alleen na het einde; men wist wezenlijk niet — hoorden wij iemand zeggen — wanneer het een of ander gedeelte uit was, zoo verrassend was dit soms.

Aankondiging in Het nieuws van den dag, d.d. 9 nov 1886, waaruit duidelijk blijkt dat er nogal wat merkwaardige verhalen over Bruckner de ronde deden:

Op het aanstaande Caecilia-concert wordt voor de eerste maal hier te lande eene uitvoering gegeven van de zevende Sinfonie van den Duitschen componist Anton Bruckner. Wijl de werken van dezen kunstenaar ten onzent zoo goed als onbekend zijn, heeft het Bestuur der Maatschappij Caecilia bij haar programma eenige bijzonderheden gevoegd over deze nieuwe verschijning op muzikaal gebied.

Deze, thans twee-en-zestigjarige man, — zoo lezen wij daar — behoort tot de merkwaardigste persoonlijkheden op het gebied der muziek. In zijne jeugd vervolgd door nood en ellende — hij bracht enkele jaren door, dat hij met fl. 24 per jaar moest leven en zich door het spelen op boerenbruiloften van den hongerdood redde — wist hij door eigen energie zich een weg te banen. Als uitvoerend kunstenaar is hij organist, en als zoodanig sedert 1867 aangesteld bij de Hofkapel te Weenen, waar hij tevens leeraar is in het orgelspel, harmonie en contrapunt aan het conservatorium.

Eerst op veertigjarigen leeftijd, nadat hij steeds op de ernstigste wijze, zoo theoretisch als practisch, zijne studiën had voortgezet, trad hij te Linz als componist openlijk op met eene Sinfonie. Eerst in de jaren 1876 en 1877 werden zijn tweede en derde Sinfonie te Weenen ten gehoor gebracht, en wel door den invloed van Herbeck.

Reeds in 1873 echter vond Bruckner in de groote sympathie, waarmede Wagner de opdracht zijner derde Sinfonie aanvaardde, een groote voldoening als kunstenaar. Tot aan zijn dood bleef Wagner die groote sympathie voor dezen componist bewaren en spiegelde hem steeds in de toekomst de bekendmaking zijner werken voor. Eerst na Wagner's dood, en wel ten vorigen jare, werd Bruckner, door de uitvoering van zijne

zevende Sinfonie en van zijn strijkquintet, ook buiten Weenen naar waarde geschat. Zoowel te Leipzig, te München als te Carlsruhe vond genoemde Sinfonie een gehoor vol geestdrift, en lang zal het niet duren, of Bruckner's naam zal overal een plaats innemen naast dien der beste componisten uit den tegenwoordigen tijd.

Eduard Reeser in 1936 over Bruckner:

“Moeizaam baant zich Bruckner's muziek haar weg. Elke uitvoering van een symphonie beteekent een strijd tegen oude vooroordeelen en misverstanden. Men zou niet zeggen, dat reeds veertig jaren na Bruckner's dood verlopen zijn, zò heftig botsen ook thans nog de meeningen over de kwaliteiten van zijn kunst op elkaar. Pas tegen het einde van zijn leven was zich een kleine kern van jongeren om hem gaan scharen; maar het ‘fin de siècle’ bleek een slechte voedingsbodem voor Bruckner's zoo anders geaarde muziek en eerst na den wereldoorlog (LS: WO I) begon de tijd ervoor te rijpen. [...]

Men stelle zich voor een kleinen goedigen olifant of een monter huppelenden poedel in menschengedaante. Een forsche, zware gestalte omgeven door zwarte, veel te wijde kleeren zonder snit, met een witten kraag, die de hals open laat. Op den atletischen nek een imposant hoofd, dat met den kaalgeschoren schedel en den grooten arendsneus deels doet denken aan een Romeinsch imperator, deels aan een welgedanen kastelein, uit wiens blauwe oogen een vriendelijke blik straalt.

In de hand een slappe zwarte hoed, waarmee tijdens het altijd haastig wandelen koelte wordt toegewaaid. Uit een der zakken bungelend een gekleurde zakdoek en onder de slobberbroek damesachtig-precieuze schoenen. De houding sportief-gestrekt, maar ook tot onderdanig buigen bereid. Provinciaalsch van manieren en dialect, vol drastische gemoedelijkheid en naieve sentimentaliteit.

Kortom, een toonbeeld van ouderwetschheid temidden van de mondaine, ironische Weeners uit de jaren zeventig, tachtig en negentig: - Anton Bruckner, orgelvirtuoos en leeraar in de muziektheorie. Buiten muziek alleen belangstellend in Noordpoolreizen en het Mexicaansch avontuur van Maximiliaan, daarbij vroom op het bigotte af. Hartstochtelijk liefhebber van zwemmen, drielovende porties ‘Nudelsuppe’ en groote pullen bier. Verliefd vereerder van aardige dienststers en kamermeisjes, die om zijn serieuze huwelijksaanzoeken ginnegappen. Lijdend aan een telmanie en een ziekelijke belangstelling voor torenspitsen.

Daarenboven componist van lange en luidruchtige Wagneriaansche symphonieën, waarvoor op de concerten van de ‘Philharmoniker’ het deftige publiek in scharen de vlucht neemt en die door de groote pers totaal gekraakt worden, terwijl een kleine groep jongere musici hevig tekeer gaan in eindeloze toejuichingen en extatische lofprijzingen.

Zóó ongeveer moet de objectieve voorstelling geweest zijn, die men zich in Weenen van den ouden Bruckner gemaakt heeft.”

Geciteerde muziekfragmenten

College 1

- Bruckner – Symfonie nr. 3
Gürzenich Orchester Köln o.l.v. François-Xavier Roth, Myrios Classics
- Bruckner – Symfonie nr.7
Wiener Philharmoniker o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
- Bruckner – Symfonie nr.9
Luzern Festivalorchester o.l.v. Claudio Abbado, Deutsche Grammophon
- Bruckner – Pange lingua
SWR Vokalensemble Stuttgart o.l.v. Marcus Creed, SWR Classic
- Bruckner – Windhaager Messe, Agnus Dei
Ottilia Cappella, EOS-audio
- Palestrina – Ave Maria a 5
The Sixteen o.l.v. Harry Christophers, Coro
- Liszt – Ave Maria (S20)
Radio Svizzera Choir o.l.v. Diego Fasolis, Naxos
- Bruckner – Ave Maria (WAB6)
SWR Vokalensemble Stuttgart o.l.v. Marcus Creed, SWR Classic
- Schubert – Mis in As
RIAS Kammerchor, Orchestre des Champs-Élysées o.l.v. Philippe Herreweghe, Harmonia Mundi
- Bruckner – Mis in f (WAB28)
RIAS Kammerchor o.l.v. Philippe Herreweghe, Harmonia Mundi
- Bruckner – Mis in e (WAB27)
SWR Vokalensemble Stuttgart o.l.v. Marcus Creed, SWR Classic

College 2

- Bruckner – Ouverture in g (WAB98)
Deutsches Symphonie-Orchester Berlin o.l.v. Riccardo Chailly, Decca
- Bruckner – Symfonie in f (WAB99)
Bruckner Orchester Linz o.l.v. Markus Poschner, Capriccio
- Bruckner – Strijkkwartet in c, Andante
Leipziger Streichquartett, MDG
- Bruckner – Symfonie nr.1, Linzer versie (1866)
Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Bernard Haitink, Decca
- Schubert – Pianotrio opus 100
Stuttgart Piano Trio, Naxos
- Wagner – Tannhäuser, Venusbergmuziek
Berliner Philharmoniker o.l.v. Lorin Maazel, RCA
- Beethoven – Symfonie nr.6 ‘Pastorale’
Chamber Orchestra of Europe o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
- Beethoven – Symfonie nr.9
Chamber Orchestra of Europe o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
- Bruckner – Symfonie nr.0
Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Bernard Haitink, Decca
- Bruckner – Symfonie nr.2 (versie 1872)

College 3

- Bruckner – Symfonie nr.2 (versie 1872)
ORF Vienna Radio Symphony Orchestra o.l.v. Markus Poschner, Capriccio
- Bruckner – Symfonie nr. 3 (versie 1873)
Gürzenich Orchester Köln o.l.v. François-Xavier Roth, Myrios Classics
- Wagner – Walküre
Berliner Philharmoniker o.l.v. Herbert von Karajan,
Deutsche Grammophon
- Wagner - Lohengrin, Gesegnet sollst du schreiten
Wiener Philharmoniker, Wiener Staatsopernchor o.l.v. Claudio Abbado, Deutsche
Grammophon
- Bruckner – Symfonie nr.4 (versie 1886)
Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Nikolaus Harnoncourt,
Warner Classics

College 4

- Bruckner – Perger Preludium
Jean Galard, orgel, IFO Clasics
- Bruckner – Symfonie nr.5
Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Barnard Haitink, Warner Classics
- Bach – Matthäus Passion, Aus Liebe
Elin Manahan Thomas, Orchestra of the Age of Enlightenment o.l.v. Harry
Christophers, Decca
- Beethoven, Symfonie nr.3 ‘Eroica’
Chamber Orchestra of Europe o.l.v. Nikolaus Harnoncourt,
Warner Classics
- Bruckner – Mis in f
RIAS Kammerchor o.l.v. Philippe Herreweghe, Harmonia Mundi
- Bruckner – Koraal Dir, Herr
Musicas Saeculorum o.l.v. Philipp von Steinaecker, Fra Bernardo
- Bruckner – Symfonie nr.7
Wiener Philharmoniker o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
- Bruckner – Te Deum
Collegium Vocale Gent, Orchestre des Champs-Élysées en solisten o.l.v. Philippe
Herreweghe, Phi
- Bruckner – Symfonie nr.9
Luzern Festivalorchester o.l.v. Claudio Abbado, Deutsche Grammophon

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave	Home Academy Publishers Middelblok 81 2831 BK Gouderak Tel: 0182 – 370001 E-mail: info@home-academy.nl
----------------	--

Opname	Studium Generale Universiteit Leiden (Leiden, najaar 2024)
Stem Inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2025 Home Academy Publishers B.V.

ISBN 978 90 8530 285 8

NUR 661, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.